

# Syzdek, Bronisław

---

"Walki ciąg dalszy", Jan Ptasiński, Jan Ossowski, Gdynia 1962 : [recenzja]

---

Rocznik Mazowiecki 1, 387-388

---

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych [mazowsze.hist.pl](http://mazowsze.hist.pl).

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na północnym Mazowszu w 1944 r. została utworzona jedna z największych brygad Armii Ludowej, która przyjęła nazwę „Synowie Ziemi Mazowieckiej”. W recenzowanej książce autor szeroko opisuje proces powstawania tej brygady i rozwijaną przez nią walkę przeciwko hitlerowskim okupantom. Wskazuje, że dużą pomoc, zwłaszcza wojskową, dowództwu brygady okazali oficerowie i żołnierze radzieccy z desantu.

Przy omawianiu działalności brygady nie pomija trudności, jakie w jej tworzeniu napotykanono. Główną z nich był dotkliwie odczuwany brak broni. Trudność ta została rozwiązana dopiero znacznie później, po nawiązaniu kontaktów ze Sztabem Partyzanckim w Lublinie. W wyniku tego otrzymano duże zrzućy broni, co rozwiązało te trudności.

Po otrzymaniu broni zwiększyła się działalność zbrojna brygady, która — jak podkreśla autor — wniosła duży wkład w przyspieszenie wyzwolenia północnego Mazowsza i przejęcie władzy.

Książka ukazuje wydarzenia bez uproszczeń i schematów, jest napisana bardzo żywo i interesująco. Czytając książkę Jana Ptasieńskiego czuje się wyraźnie, że została ona napisana przez bezpośredniego uczestnika opisywanych walk i wydarzeń. Zawiera duży ładunek emocjonalny i wychowawczy. Duże nagromadzenie faktów, często w ogóle nie znanych, i rzetelny ich opis, uwzględnienie setek nazwisk — sprawiły, że omawiane wspomnienie obok dużego ładunku wychowawczego posiada również walory poznawcze. Jej wartość wzbogacają opublikowane na końcu książki w formie załączników rozkazy i raporty bojowe GL i AL, wykaz zrzućów, rezolucje i odezwy PPR i rad narodowych, spisy poległych i sekretarzy komórek oraz dokumenty wywiadowcze gestapo.

Publikując te wspomnienia, autor dobrze wypełnił swój obowiązek wobec poległych współbojowników. Uchronił ich czyny i bohaterstwo od zapomnienia, co — jak pisze w zakończeniu — skłoniło go do napisania tej książki.

B. Syzdek

Jan Ptasieński, Jan Ossowski: Walki ciąg dalszy. Gdynia 1962 s. 163. Wydawnictwo Morskie.

Ta blisko dwustustronicowa książka, w której opublikowane zostały wspomnienia J. Ptasieńskiego i J. Ossowskiego z okresu pierwszych lat Polski Ludowej, stanowi pewną kontynuację wydanych wcześniej przez jednego z autorów wspomnień okupacyjnych<sup>1</sup>. „Walki ciąg dalszy” jest jednak publikacją znacznie słabszą od poprzedniej. Autorom nie udało się w tej publikacji w pełni oddać atmosfery opisywanego okresu, jak to uczynił Ptasieński we wspomnieniach okupacyjnych.

Książkę otwiera wspomnienie Jana Ptasieńskiego, ówczesnego I sekretarza Komitetu Powiatowego PPR w Płońsku. Najbardziej interesującym fragmentem tego wspomnienia jest opis samego wyzwolenia powiatu przez armię radziecką i forma powitania jej przez ludność.

<sup>1</sup> J. Ptasieński: Z mazowieckich pól. I wyd. Warszawa 1959, II wyd. Warszawa 1962.

Charakteryzując powitanie wkraczających wojsk radzieckich przez ludność w jednej ze wsi powiatu płońskiego, autor wskazuje, że wszyscy ludzie wyszli na ich spotkanie. Odtwarzając ten powszechny entuzjazm, pisze on m. in.: „kobiety rzucały się na szyję zmordowanemu marszem żołnierzom. Dzieci krzyczały dotykając mundurów i broni... Mężczyźni podrzucali do góry dowódców. Łzy, pocałunki, uściski, wiaty...

Żołnierze radzieccy — pisze dalej — zostali zagarnięci do izb chłopskich. Każdy uważał za obowiązek i zaszczyt staropolskim zwyczajem ugościć przybyłych...” (s. 15).

Ptasiński szeroko opisuje także początki formowania się na terenie powiatu władz partyjnych i państwowych. Wskazuje on, że budowa partii przebiegała tu stosunkowo łatwo. Istniał tutaj mocny aktyw, który ukształtował się w latach okupacji. Natomiast znacznie większe trudności występowały przy budowie aparatu władzy. Główną trudność — jak pisze autor wspomnień — stanowił brak przygotowanych do tej pracy ludzi. Po kilku tygodniach trudności te zostały jednak przełamane i aparat zaczął normalnie funkcjonować.

W ostatniej części wspomnienia Ptasiński w sposób interesujący przedstawia kształtowanie się na terenie powiatu innych partii politycznych: PPS, Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Demokratycznego oraz rozpoczęcie działalności mikołajczykowskiego PSL. Wiele miejsca poświęca także opisowi przebiegu reformy rolnej. Przedstawia on trudności, jakie tutaj wystąpiły w związku z postawą sił reakcji i kleru. Nawoływały one chłopów — jak pisze autor — aby nie korzystali z nadziei odtępienia.

W drugiej części publikuje swoje wspomnienia Jan Ossowski, działacz PPR na terenie gminy, a później sekretarz Komitetu Powiatowego PPR w Płońsku. Wspomnienie to rozpoczyna od interesującego opisu atmosfery nastrojów społeczeństwa w momencie wyzwolenia w gminie Jońcu i początki kształtowania się tam władzy. Zwraca uwagę na opory, na jakie napotkali początkowo działacze PPR, miejscowa AK bowiem usiłowała przejąć władzę na terenie gminy.

W sposób interesujący Ossowski ukazuje również początki działalności Związku Walki Młodych, a zwłaszcza udział tego Związku w organizowaniu życia kulturalnego. Swoje wspomnienie kończy opisem walki z reakcyjnym podziemiem. Dużo miejsca poświęca roli i zasługom ORMO w tej walce.

W trzeciej, a zarazem ostatniej części recenzowanej książki zostały zamieszczone materiały z I Konferencji Powiatowej PPR w Płońsku, obradującej 28 października 1945 r. Zamieszczony referat sprawozdawczy stanowi interesujący dokument, zwłaszcza dla badacza zajmującego się historią regionalną. W dokumencie tym są omówione początki kształtowania się życia państwowego, społecznego i politycznego na terenie powiatu oraz rola PPR w budowie władzy. Cennym uzupełnieniem tego referatu są opublikowane również przemówienia ludzi zabierających głos w dyskusji. Szkoda jednak, że przy publikacji referatu nie sięgnięto do oryginału, który znajduje się w zasobach Archiwum WKW PZPR, oraz nie uzupełniono występujących w tych dokumentach nazwisk imionami.

Publikacja ta zyskałaby na pewno znacznie na wartości, gdyby wydawcy rozszerzyli ją wspomnieniami ludzi z tego terenu, zajmujących wówczas różne stanowiska państwowe i społeczne, oraz działaczy kulturalnych, a zwłaszcza nauczycieli.